

POHOD

Obiščite
ljubljanški
velesejem

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 9. junija 1934.

Štev. 23 — Leto III.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Svoji k svojim!

Vsakemu živemu bitju je prirojen čut in nagon samoobrambe. Črv se brani, čemu bi se ne branili mi, ki imamo vso pravico do življenja, čemu bi se ne branil naš narod, ki je enakovreden drugim in ima isto pravico do vseh dobrin tega sveta kot drugi, čeprav baje naprednejši in kulturnejši narodi. Kako se je znal naš narod braniti proti zunanjim sovražnikom, to kaže naša zgodovina. Brez dvoma je v tej zgodovini toliko heroizma in brezmejnega požrtvovalnosti, da smo lahko ponosni na njo. V borbi za svojo rodno hišo in grudo, jezik in vero je branil narod svoje največje svetinje, v tej obrambi pa ni bil pasiven. Prehajal je v napad in je zmagoval proti neprimerno močnejšim nasprotnikom. Volja do samoohranitve, samozavest in ponos naroda, ki se je zavedal svojih vrednosti in si je hotel priboriti svobodo za vsako ceno, to so bili viri one neslutene moči, ki je ustvarjala čuda.

Vojna z orožjem je končana, živimo v dobi miru, ki jo je pričakoval naš narod tako željno. Čim jo je dočkal, se je vrgel na delo, da si zgradi znova opustošene domove in nadomesti s težkim delom vse ono, kar je uničila vojna. Komaj si je malo opomogel, je prišla nova vojna. Ne sicer krvava v strelskih jarkih, a nič manj težka in opasna. Tudi mi se nismo mogli izogniti posledicam one gospodarske depresije, ki ustvarja nemogoče paradokse: Eni uničujejo pridelke in izdelke, da vzdrže njih ceno na dobičkanosni višini, drugi gladujejo in propadajo. Posamezniki kopičijo v svojih rokah ogromne kapitale, drugim primanjkuje sredstev za najbednejše življenje. Eni služijo in spravljajo ogromne dobičke, naš kmet pa ne dobi za svoje pridelke niti toliko, kolikor stanejo njega samega, naš delavec mora biti srečen, če zasluži toliko, da ne hodi nag in da se ne zruši od gladi. Eni izrabljajo brezobzirno interese naroda in države, drugi pa životarijo otopleli iz dneva v dan.

V dobi krvave vojne je bil narod kompakten ter je predstavljal disciplinirano vojsko pod vodstvom svojih najboljših sinov. Danes je razcepljen in tako otopel, da se niti več ne briga za svojo lastno usodo ter prepušča vodstvo ljudem, ki so se postavili sami na vodilna mesta in izvršujejo svoje funkcije. Kako? So sicer sinovi našega naroda, pa že davno ne več eno s svojim narodom. Pomehkuženi vsled svojih udobnih položajev nimajo več niti volje niti sposobnosti, da bi se uživali v vse te gobe, ki pritiskajo k tlom naš narod in ustvarjajo v njegovem zdravem organizmu legla opasnih nalezljivih bolezni — nezadovoljstva defetizma in komunizma. Odkod naj pride tetaf pomoč?

Iz nas, iz vas, iz naroda samega naj vznikne zopet ona volja do življenja in ona težnja po dosledni borbi, ki ne gleda na žrtve, marveč vidi pred seboj le svoj končni cilj. Kakšen cilj? Saj smo vendar konvencionalni in ujedinjeni, imamo lastno državo od Triglava do Gjevgljije, saj je naš narod zdrav in naša zemlja bogata. Kaj pa še hočemo? Svobode se nam hoče, kajti v svoji lastni nacionalni državi nismo svobodni. Naša zemlja je postala kolonija tujega, mednarodnega kapitala, naš človek je postal suženj, čegar krvavi znoj spremeni tujec v zlato, ga spravlja v svoje žepce in ga iznaša iz naše države v tujino, kjer ga spravlja v promet. Pa so tudi med nami mogotci, ki so pomednarodeli izgubili vsak čut odgovornosti napram onemu narodu, iz katerega so izšli, na katerega so pa pozabili in ga smatrajo le še za objekt izkoriščanja.

Jeseni 1908 je pozvala novo nastala Narodna Odbrana srbski del našega naroda pod orožje s parolo: Narod, pomagaj si sam, kajti le v tebi samem leži sila, potrebna za zmago, ne pa v tvoji glavi. To je bila prva krvava akcija Narodne Odbrane Svoji k svojim. Danes kliče NO ponovno na to akcijo, sicer ne krvavo, vendar nič manj težko in nič manj potrebno. Mi v Dravski banovini čutimo še prav posebej, kako se pogrezamo vedno bolj v gospodarski kaos in v ono strahotno stanje, ko se polšača obup tudi najtreznejših in najsolidnejših

nacionalnih elementov, ki stoje brez orožja napram današnjim prilikam, bi hoteli žrtvovati vse, da bi pomagali narodu in državi, pa ne vidijo nobene možnosti. Konference strokovnjakov, članki v listih, divni govori na zborovanjih, vse to je zgubilo svojo privlačno moč in narod se je uživel že v ono apatijo, ki je najbolj opasna. Iz te apatije ga je treba vzbuditi, to hoče doseči NO s svojim klicem Svoji k svojim. Še smo zdravi in močni, še imamo dovolj sil v svojih telesih in še je dovolj bogastva v naši zemlji, treba je samo rok, ki bodo to bogastvo dvigale za nas, treba je vodstva, ki bo dviganje tega bogastva usmerjalo tako, da bodo dobro plačane one jugoslovanske roke, ki črpajo ta bogastva iz jugoslovanske zemlje, da bo vse to bogastvo ostalo doma in proizvajalo vedno nove dobrine narodu in državi. Naš delavec naj postane zopet oni samozavestni in ponosni državljan, ki uživa vse socialne dobrine, pa se potem tudi rad žrtvuje, ker ve, da bo delal za sebe in svoje otroke, za lasten narod in za lastno državo. Naš kmet naj zopet z veseljem zasaadi plug v rodno grudo, da vzklije iz nje zlato zrnje, ker bo vedel, da bo to zrnje ostalo njemu in mu obilo poplačalo njegov znoj.

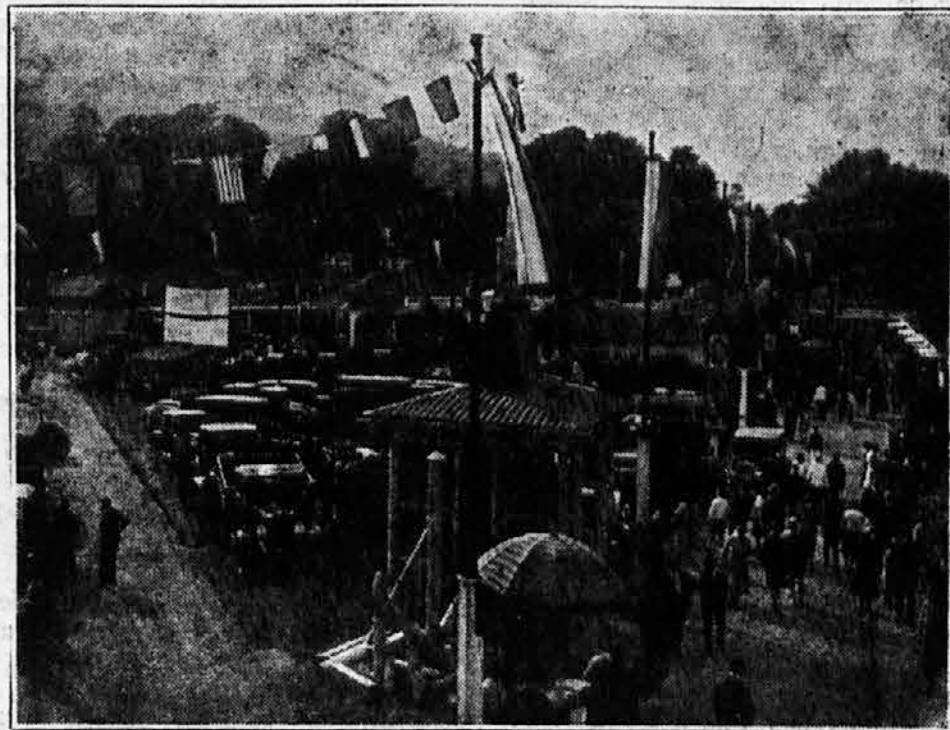
Mi nismo proti tujemu kapitalu, mi nismo proti uvozu inozemskega blaga. Hočemo pa biti enakopravni in nočemo postati kolonija. Naj prihaja k nam tuj kapital, naj zasluži dostojen dobiček, toda zaveda se naj, da je pri nas gost in da ima kot tak dolžnosti napram nam. Dokler pa nam bo tuj kapital uvažal stare stroje in deloval na podlagi principa, da mora dobiti vse svoje investicije plačane v par letih nato pa delati z ogromnimi dobički — vse to pa na račun delavca, ki propada vsled sramotne plače in na račun našega konsumenta, ki plačuje nevezdržne cene, tako dolgo jih ne moremo priznavati kot goste, oni so naši sovražniki in naj nosijo posledice svojega lastnega postopanja. V njih lastnem interesu pa je, da nas ne pritrirajo tako daleč, da bi si morali postaviti vprašanja, ali imamo sploh še kak interes na obstoju take »nacionalne industrije« in ali ne bi bilo morda boljše, da pošljemo te inozemce in njihove stroje brezplačno preko meje. Če pride do tega, ne bodo pomagale nobene pogodbe, v silo si kroji narod svojo usodo sam, krojili si jo bomo tudi mi. Nismo proti uvozu inozemskega blaga, ne razumemo pa, če se uvažajo še danes v ogromnih množinah predmeti, ki jih ne potrebujemo nujno za svoje življenje. Koliko težkih milijonov našega tako dragocenega denarja gre vsako leto za razne pudre in rdečila, s katerimi se kvarijo naše lepe žene svoja lica in napravljajo neokusne svoje lustnice. Ali ne bi bilo bolje, da se držimo čim dalje od zapada in obdržimo svojo balkansko kvaliteto, ki je morda manj kulturna in civilizirana kot zapadna, zato pa mnogo bolj naravna, s tem pa tudi mnogo bolj zdrava in produktivna.

Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Zato kliče Narodna Odbrana potom svoje akcije Svoji k svojim: Kupujte domače blago, izdelano v domačih podjetjih in iz domačih surovin po pridnih rokah domačih delavcev, toda tudi v tem okviru prvenstveno le blago, izdelano po takih domačih podjetnikih, ki se zavedajo svojih dolžnosti napram narodu in državi ter vsled tega solidno plačujejo svojega delavca ter doma nakupljene surovine in izdelujejo po solidni ceni blago dobre kvalitete. Če si je izvojeval naš narod po stoletnih borbah svojo svobodo v nacionalnem in političnem smislu, si mora priboriti tudi svojo gospodarsko svobodo, brez te mu lastna nacionalna država ne bo koristila mnogo. Zato pa na delo. Vsi brez razlike moramo sodelovati, kajti za eksistenco vseh nas gre. Vsi deli naše edinstvene države naj zagrabijo za delo pri tej vsedrjavni gospodarski akciji. Le potom nje bo postala industrija in produkcija naša, le potom nje bomo preskrbeli našemu delavcu, kmetu in obrtniku dela in jela. Le potom nje bomo dvignili ponos našega naroda in dosegli, da bo usmeril vse svoje delo v pravcu resnične duhovne in materialne osamo-

Domači izdelki na ljubljanskem velesejmu

Kljub mednarodnemu značaju je Ljubljanski velesejem vsako leto bolj viden predstavnik naše domače produkcije. Kakor lansko pomlad, tako je tudi letos Narodna Odbrana pozivala jugoslovanske producente, naj razstavijo svoje izdelke na Ljubljanskem velesejmu, da dobi na ta na-

vili. Ali je stopila tu v ospredje naša nemestna skromnost ali gmotni oziri, ne moremo presoditi. Kolikor nam je znano, so pogoji za razstavo blaga v razmerju z današnjo krizo letos mnogo milejši kakor prejšnja leta. Vseeno pa predstavlja letošnji sejem prav v znatni meri našo do-

čin obiskovalec sejma vsaj približno sliko, kaj vse se že izdeluje doma. Tudi letošnja razstava nam predočuje silo in moč jugoslovanske industrije, čeprav smo letos pogrešali mnogo domačih izdelkov takih tovarn, ki so jih leto za letom razstavljale. Letos pa, ko se dela največja propaganda za nakup domačega blaga, so iz nepojasnjene vzroka udeležbo opustile. Mnogo pa je seveda tudi takih, katerih izdelki gotovo že dosegajo, če ne prekašajo tujo produkcijo, pa vseeno svojega blaga niso razsta-

mačo produkcijo, t. j. blago, ki se izdeluje doma. S tem je dana prilika našim trgovcem, da si nabavijo blago pri domačih izdelovalcih zlasti sedaj, ko se je pričel tudi naš konsument, ki je kot kupec najodločilnejši faktor za ohranitev in povzdigo našega gospodarstva, zanimati za domače blago. S posebnimi tablicami, ki so si jih naši domači razstavljalci že nabavili in razobesili v svojih razstavnih kojah na Ljubljanskem velesejmu, se vrši obsežna propaganda za nakup domačih proizvodov.

Za povzdigo domačega gospodarstva

Po Narodni Odbrani pokrenjena gospodarska akcija »Svoji k svojim« se živahno razvija. S sodelovanjem raznih društev: kulturnih, socialnih, stanovskih, humanitarnih itd. se vrši organiziranje konzumentov najvažnejšega sestavnega dela celotne akcije. Brez konzumenta se ne more niti povečati nakupa domačega blaga niti dvigniti produkcije domače industrije. Konzument je tisti, v čegar rokah je usoda našega producenta, konzument lahko prepreči odtok našega dinarja v inozemstvo, konzument je oni, ki z nakupom domačega blaga omogoča zaslužek našemu delavcu, našemu uradniku in vsem nešte- tim, ki pridejo le z zboljšanjem našega gospodarstva do svojega, čeprav skromnega koščka kruha.

Komu se ne krči srce, ko vidi sestradane in upadle obraze naših brezposelnih. Ne gre samo za našega ročnega delavca, ki se ga onemoglega od trpljenja in pomanjkanja sploh ne da več ločiti od običajnega cestnega berača, gre tudi za veliko število onih, ki so preživeli svojo mladost v urejenih gmotnih razmerah, so si s svojo bistroumnostjo in marljivostjo pridobili visoko izobrazbo, pa ne morejo danes najti zasluzka in so pahnjeni v brezposelnost in pomanjkanje.

Da poveča zanimanje za domače blago in pripomore k zboljšanju našega gospodarstva je založila Narodna Odbrana v Ljubljani lične izvesne propagandne tablice. Le tako se bo uresničil naš skupni sen: Velika, gospodarsko močna, socialno pravična in dobro upravljana Jugoslavija.

ce za izložbe, prodajne in obratne lokale, urade, pisarne, kavarnе, restavracije in druge javne lokale, ki naj vidno nameščne pozivajo k nakupu domačega in svartijo pred nakupom tujega blaga.

Pričujoča slika predstavlja posnetek te propagandne tablice, ki je umetniško izdelana iz trpeznega kartona in okrašena z narodnimi motivi v več barvah, primerena za namestitve v vsaki izložbi in vsakem obratnem lokalu. Tablice bodo prodajali člani Narodne Odbrane po določeni ceni Din 30.— za komad. Izkupiček bo porabljen za propagando te prepotrebne akcije, ki nam more edina nuditi dovoljno jamstvo za doseg onega uspeha, katerega ji mi vsi želimo!

PREDAVANJE NARODNE ODBRANE V RADIU

V petek 15. junija t. l. ob pol 20. uri bo predaval v ljubljanskem radiu član inženjerske sekcije Narodne Odbrane brat Hočevar Josip. Predavanje ima naslov »Pota k smotrenemu gospodarstvenemu načrtu.«

Morala katoliške cerkve

V Gorici sta bila aretirana in konfinirana za 5 let bogoslovna profesorja mgr. Musizza in Anton Rutar. Motivacija fašističnih oblastev za ta ukrep je pač stara: oba sta bila obdolžena protidržavne propagande i vendar fašistični tisk dodaja k tej splošni motivaciji, da sta omenjena bogoslovna profesorja sodelovala pri izgonu italijanskega bogoslovca iz goriškega semenišča, za katerega bogoslovca gre? Tržaški škof Fogar je izključil iz goriške bogoslovnice — v Trstu samem ni bogoslovnice in bogoslovci tržaške škofije študirajo v Gorici — nekega Knafelza — Muratorija, ki je bil policijski konfident. To celo »Piccolo priznava. »Piccolo« tudi piše, da je Knafelz — Italijan čiste krvi! — izdal kvesturi nagovor tržaškega škofa Fogarja, v katerem je ta svojim bogoslovcem italijanske narodnosti priporočal več strpnosti do slovenskih bogoslovcev in do Slovanov v Italiji sploh. Prav tako je iz pisanja italijanskih listov razvidno, da je preiskavo proti Knafelzu vodil prof. Musizza; na podlagi te preiskave je bil Knafelz izključen. Musizza, ki je Italijan, je torej prejel za plačilo, da je kot bogoslovni profesor storil svojo dolžnost, konfinacijo 5 let na neobljudenih otokih!

Toda najlepše šele pride: G. Sirotti, upravljatelj goriške nadškofije, je sprejel k sebi izključenega bogoslovca Knafelza in mu na škofijskem dvorcu preskrbel službo! Torej prav tisti bogoslovec, ki ga je dr. Fogar, ki je vendar katoliški škof, priznan od papeža, smatral za nevrednega, da še nadalje obiskuje bogoslovnico, je zdaj v službi po zaslugi g. Sirottija, ki je vendar tudi namestnik katoliškega nadškofa, na dvorcu goriške nadškofije ki je seveda tudi katoliška. Verno ljudstvo se upravičeno vprašuje, kakšna morala je to! Ali ni več v katoliški cerkvi ene, enotne morale in enotne discipline, ki naj velja za vse škofo. Ali naj velja za razne Sirottije, ki bi naj-

rajši hodili okrog s fašističnim znakom — pa ne iz prepričanja, temveč samo iz političnega koristolovstva — druga morala?

Nad početjem g. Sirottija se skandalizira tudi duhovščina italijanske narodnosti. Dejstvo, da je sprejel v službo prav tistega bogoslovca, ki ga je izključil iz semenišča škof Fogar in ki tudi sicer nima zadostnih moralnih kvalifikacij za duhovski poklic, mnogo pove. Nikakor ni presenetljivo tistih, ki so imeli vpogled v Sirottijevo okolico. V tej okolici so pred meseci javno govorili, da mora škof Fogar v nekaj mesecih »zleteti! G. Sirotti je iz tržaško-koprske škofije; bil je ravnatelj drugega semenišča v Kopru. Že tedaj je imel incident v svojim škofom in že tedaj se je v njem morala poroditi misel, da se bo ob priložnosti znesel nad škofom Fogarjem. Danes je med časnikarji v Trstu splošno znano, kdo je pred meseci dal pobudo za prvi napad na tržaškega škofa in vsa slovensko duhovščino. Točno je tudi znano, koliko je prejel tisti novinar, ki je za »Piccolo« napisal eno stran dolgo poročilo o cerkvenem položaju na Primorskem; znano je tudi, kdo mu je dal prav natančne podatke o številčnem razmerju med slovensko in italijansko duhovščino, ki jih imajo samo cerkvena oblastva! Znano je tudi iz Sirottijeve okolice — saj se konspiratorji proti škofu Fogarju javno hvalijo o svojih uspehih, da so iz Trsta prihajali razni zaupniki in da so skupno z g. Sirottijem pripravljali zadnji udarec proti škofu Fogarju. Kmalu nato je izbruhnila najnovejša gonja proti tržaškemu škofu.

Po krivici torej dolži tisk prefekta Tienga, češ da je on duša vse te gonje. Ne! On je lahko njen organizator, njena duša pa je g. Sirotti! Musizza in Rutar in še drugi, ki jim bodo bržkone sledili, so njegove žrtve!

In g. Sirotti je že tretje leto namestnik katoliškega nadškofa.

Odgovornost

Zmeda, v kateri se nahajamo, je v svojem razvoju že tako napredovala, da se danes nihče več dobro ne zaveda, kje se ga glava drži. Imamo vse polno smeri, voditeljev, gesel itd. V tem pogledu vlada prava konjunktura. Ljudje pa se zaletavajo sem in tja, tavajo, iščejo rešitve, a je ne najdejo. Samo v enem pa so si vsi edini, da je današnji položaj nevzdržan, da je treba današnje voditelje vreči. In še nekaj povdarjajo: tega nismo mi krivi, tega so krivi voditelji. To sta tisti dve gesli, s katerimi mora operirati vsakdo, ki hoče uspeti. Edino za njima se skriva možnost zmage.

Toda baš v tej stvari bi želel pogledati nekoliko globlje in naznačiti par osnovnih misli. Nimam namena zagovarjati ne enega ne drugega, a ker se baš v zadnjih časih toliko govori o našem »protirežimovskem« oziroma »režimovskem« (vsaka stran trdi svoje) delovanju, ne bo škodilo, ako povem par besedi, da bodo to naše stališče razumeli tudi oni, ki ga dosedaj niso, ker ga niso mogli ali pa ga niso hoteli.

Da se nam danes dobro godi, ne trdi nihče. In zato se tudi mi z vso vnemo bo-

rmo na izpremembo razmer in iščemo izhoda iz tega nemogočega položaja. Radi tega nas nihče ne more obsojati, razen morda tistih par ljudi, kateri vedo, kaj bi pomenila zmaga naše miselnosti za njihove položaje, ki bi brez dvoma marsikje menjali svojega gospodarja.

Edino v tem pogledu je naša borba načelna in brezkompromisna, medtem kot v drugih pogledih nismo niti za režim, niti proti režimu. Mi smo kvečjemu za tako delo, ali pa proti takemu delu. Firma, pod katero se neko delo vrši, nam je popolnoma irelevantna, lahko je to prvi »JNS« ali pa drugi. Vsakogar bomo sodili le po njegovih delih in zato naša borba ni toliko namenjena »formam«, temveč »vsebini« ljudem, ki tvorijo jedro nekega sistema in mu s tem dajejo duh, kateri ne odgovarja času in potrebam. Kjer so pa »ljudje«, je to znak, da jih je več, in kjer jih je več, je treba ločiti »dobre« in »slabe«, produktivne in neproduktivne. Prve je treba pustiti, druge pa odstraniti, da bodo prvi lahko delali.

To sem povdaril, ker so se mnogi čudili, zakaj ne vpijemo »dol z vlado«, ampak smo kvečjemu imenovali imena, zakaj

može na taj način potrebnim pomoči, ali sa opreznim slušanjem takovih glasova, budnim posmatranjem obstoječih prilik, sa napredujučim celokupne volje i duševne sposobnosti čoveka, dače se rešiti svako stanje pa i današnje. Suditi ljude po rečima može postati jedno veliko zlo, več treba suditi ljude po njihovim delima i uspesima, te bi tada konjunktura »biti socialan ili nacionalan« potpuno prestala. Zalosno je, da se ta dva, tako divna i plemenita osečaja izopacuju, koji su u stanju, da probude u unutrašnjosti čoveka zaspavale polete k neegoističnome i požrtvovanome radu.

Nazori i mišljenja o rešenju gospodarske krize su tako različna i jedna drugome tako protivna, poznato je svakome, koji prati gospodarska pitanja, a mi ćemo navesti samo nekoliko takovih mišljenja, koji izrazito dokazuju tu međusobnu protivnost. Jedna grupa ljudi nastoji uveriti druge, da je nesmišljeno i nerazumljivo proizvoditi, kada nema potrošnje, ali ta ista grupa ljudi po većini ne živi u pomanjkanju. Jedna druga vrsta ljudi, koja pak živi u pomanjkanju, nastoji uveriti druge, da je nerazumljivije i nesmišljeno ne proizvoditi pri tako velikoj bedi, koja je baš nastala usled pomanjkanja proizvoda. Treća grupa ljudi traži rešenje u povećanju životnog standarda, četvrta u smanjenju, dočim peta pomoću privlačnih ali izrabljenih fraza traži sredstvo, da sebe stavi u prve redove.

Pri tako zamršnim i pobrkanim pojmovima o gospodarstvu, gde je kaos postala svojina gospodarstva, a naš narod ustrpljivo podnosi sve te teškoće i nedaće, NO ne može, niti sme a niti hoće, da ostane dalje prekrštenih ruku prama tim veoma važnim ali pobrkanim pojmovima, te da čeka, da neznam

može na taj način potrebnim pomoči, ali sa opreznim slušanjem takovih glasova, budnim posmatranjem obstoječih prilik, sa napredujučim celokupne volje i duševne sposobnosti čoveka, dače se rešiti svako stanje pa i današnje. Suditi ljude po rečima može postati jedno veliko zlo, već treba suditi ljude po njihovim delima i uspesima, te bi tada konjunktura »biti socialan ili nacionalan« potpuno prestala. Zalosno je, da se ta dva, tako divna i plemenita osečaja izopacuju, koji su u stanju, da probude u unutrašnjosti čoveka zaspavale polete k neegoističnome i požrtvovanome radu.

Nazori i mišljenja o rešenju gospodarske krize su tako različna i jedna drugome tako protivna, poznato je svakome, koji prati gospodarska pitanja, a mi ćemo navesti samo nekoliko takovih mišljenja, koji izrazito dokazuju tu međusobnu protivnost. Jedna grupa ljudi nastoji uveriti druge, da je nesmišljeno i nerazumljivo proizvoditi, kada nema potrošnje, ali ta ista grupa ljudi po većini ne živi u pomanjkanju. Jedna druga vrsta ljudi, koja pak živi u pomanjkanju, nastoji uveriti druge, da je nerazumljivije i nesmišljeno ne proizvoditi pri tako velikoj bedi, koja je baš nastala usled pomanjkanja proizvoda. Treća grupa ljudi traži rešenje u povećanju životnog standarda, četvrta u smanjenju, dočim peta pomoću privlačnih ali izrabljenih fraza traži sredstvo, da sebe stavi u prve redove.

Pri tako zamršnim i pobrkanim pojmovima o gospodarstvu, gde je kaos postala svojina gospodarstva, a naš narod ustrpljivo podnosi sve te teškoće i nedaće, NO ne može, niti sme a niti hoće, da ostane dalje prekrštenih ruku prama tim veoma važnim ali pobrkanim pojmovima, te da čeka, da neznam

vamo od vseh svojih sposobnih ljudi, da te svoje sposobnosti uporabijo od ostalega članstva, pa da jih v njihovem delu podpre.

Globoko smo se zavedli dejstva, da smo si sami odgovorni za svojo usodo, ako bomo križemrok in daleč od vsakega javnega delovanja čakali kaj bo. Uvideli smo, da ni samo poslanec kriv, ako je izvoljen, ampak so krivi tudi tisti, ki so ga volili, potem, ko so ga imeli že parkrat priliko do dobra spoznati.

Toliko sem smatral za potrebno povedati. Kdor je pravilno razumel, bo spoznal, da nas v našem delu vodi edino načelo: korist naroda, za katero je treba na čim realnejši in sigurnejši način delovati. Drugič, pa da smatramo za pravilnejše, zasebi že pripravljene in odprte strelske jarkke ter jih ob prvi priliki temeljito predelati, da bodo potem lahko služili svoji svrhi; ne pa popolnoma vse sedanje razbiti, in še to šele potem, ko bodo v njih se nahajajoči vojščaki od starosti umrli.

Edino na ta način ne bomo nespametno uporabili svojega dela in bomo vkljub sigurnejšemu ter hitrejšemu uspehu prihranili mnogo truda in stroškov.

To je stališče, ki nujno sledi iz že prej povdarjanega čuta odgovornosti.

Mnogo se piše v zadnjem času o državljski vzgoji, kar je popolnoma prav, saj baš zadnja leta in zadnji pojavi kažejo, kako se naš narod slabo zaveda dejstva, da je »na svoji zemlji svoj gospod«.

Poleg tega pa so izkušnje pokazale, da skoro vsi smatrajo za potrebno, da si zgrade teren in potem šele prične borbo. Sedanjim jim je preumazan. Pri tem pa ne pomislijo, da bodo potrošili dvakrat toliko dela kot če bi kar na starem terenu izvršili samo en akt — borbo. Potem bi ta zavzeti teren lahko po volji uredili in oplešali.

Opozarjam, da so te misli napisane z ozirom na današnji položaj. Nastale pa so iz popolnoma realnega in hladnega gledanja ter bi njihov rezultat bil: naša neak-

tivnost in pomanjkanje čuta odgovornosti je eden glavnih vzrokov današnjega položaja. Naša nesposobnost in sentimentalnost pa bo vzrok našega poraza, ako se ne podamo na tisto bojišče, ki nam ga prilike ponujajo in tam izvojujemo borcem odločilne bitke.

Taktiko javnega delovanja je treba vedno graditi z ozirom na sedanost, ne pa na bodočnost.

Čas je, da se poglobimo malo vase, in ne pljujemo samo na druge, temveč spoznamo, da smo si tudi mi sami v veliki meri odgovorni za vse, kar se z nami dogaja. **Boris S.**

GOSPODARSTVO I NARODNA ODBRANA

Postanak Narodne Odrbane nema nikakvih veza sa podelivanjem časnih, predsedničkih, odborničkih ili sličnih mesta pojediniim častihlepnim ljudima, ali je bio vezan njezin postanak sa teškim ali sudbonosnim danima naše nacionalne prošlosti, sa onim danima, kada je požrtvovanost bila jedina mera za nacionalne zasluge. NO je združila sa jednim elanom sve požrtvovalne Jugoslovene oko sebe, koji su sa svom svojom duševnom, telesnom i materialnom snagom — žrtvujući sve svoje — pošli u borbu za nacionalnu slobodu, te je i za to dala NO iz svoje sredine — na čast celokupnome jugoslovenskome narodu — takove junake za našu nacionalnu slobodu, da se niti jedna nacija ne može ponositi sa takovim junacima kao mi. Plodovi i uspehi junaka i žrtava za nacionalnu slobodu je današnja Jugoslavija. Posle postignuća nacionalnoga cilja jugoslovenskoga naroda, NO polazi dobrovoljno u pozadinu, samo budno — potpuno mirna — o njome se ništa ne čuje — ne traži nikakove plate niti hvale za svoje veliko delo niti za svoje ogromne žrtve.

Gospodarska poremećenost, koja danas vlada na celome svetu, tako i kod nas, štetuje svakome bez razlike, tako i nama, ali štetne posledice sadašnjeg gospodarskog stanja moge bi imati i veoma neugodnog odjeka u našim nacionalnim pitanjima, jer naš narod usled tega zdravstveno, moralno i materialno strada, njegova se odprna snaga smanjuje, za to se opet pojavljuje NO na obzoru, da sa onim istim elanom, sa onom istom požrtvovanosti, te sa onom istom srčanosti segne

koja druga sila van čovekove, donese neko zdravljenje, već da aktivno stupa k rešenju gospodarskih pitanja.

Kao što je NO u teškim danima naše nacionalne prošlosti pri svojem postanku, bistro vidila, te glasno i jasno kazala naše nacionalne zahteve: »Svi Jugosloveni moraju biti združeni samo u jednoj i to svojoj državi, sami sobom vladati i upravljati«, te je te svoje zahteve sa nenadmašivom požrtvovanosti i agilnosti obistinila, tako opet danas NO bistro vidi, te glasno i jasno kaže naše gospodarske zahteve: »Svi delavoljni Jugosloveni moraju živeti siti i zdravi, zadovoljni i nacionalni. NO će te naše gospodarske zahteve sa onom istom nenadmašivom požrtvovanosti i agilnosti obistiniti.

Izgovoriti takove reči je veoma lako, ali je dužnost svakoga odgovornosti svesnog čoveka, tko takove reči kaže, da »pokaže puteve i načine kako će svoj zahtev obistiniti, da ti putevi i načini budu tako isto jasni i razumljivi, kao što je sam zahtev.

Mirno, savesno i pametno gledati svima teškoćama ispravno u oči, pa bile one neznane kako gorke, te ih razumljivo shvaćati i suditi, mora dovesti do plodonosnih rezultata u svakome pogledu, tako isto i u gospodarskom. Glavni uvet za poboljšanje i ispravljanje jedne postojeće stvari, pa bio to jedan manualni rad, nauka, organizacija, industrija, poljoprivreda, bolnica ili univerza ili gospodarstvo itd. je poznavati istu veoma dobro, znati je tačno razanaliti na delove iz kojih je sastavljena, te poznati delovanje točno svakog pojedinog dela. Za napraviti poboljšanje mora se postojeće poznavati — razstaviti ga u bitne delove, te bistro i pravilno suditi delovanje istih. Tako je gospodar-

Ponaši zemlji

Kočevje

CERKEV IN NACIONALNE RAZMERE V KOČEVJU

Zadnje čase je porastel kočevskim Nemcem greben tako, da ga bo treba malo pristriči, ako nečemo, da se bodo pravi Jugoslovani po narodnosti, začeli smatrati za brezpravno manjšino, slično Slovencem na Koroskem in Julijski Krajini. Da to ni samo izmišljotina, ampak resna zadeva, za katero bodo morale zainteresirati tudi naše oblasti in napraviti red, nam kažejo dogodki, ki jih v naslednjem oba popišemo. Po 16. letih svobodne Jugoslavije so pri nas mogoči še taki incidenti, ki bi jih nikdar ne bilo, če bi bili vsi kočevski Jugoslovani združeni v enotni fronti in se postavili skupno v boj za svoje nacionalne pravice.

V nedeljo 27. maja t. l. je bilo prvo svečeno obhajilo za mladino kočevske narodne šole. Dolgoletni običaj je bil, da je šolska mladina pela ob tej priliki svojim sošolcem prvoobhajancem, razume se, da je mladina kočevske narodne šole zapela v narodnem jeziku. Do letos se ni nihče spodtakel glede sodelovanja šolske mladine pri tej slavnosti. Letos pa je kočevski dekan in častni kanonik gospod Erker prepovedal mladini petje v narodnem jeziku, češ, da je ob tej uri navadno nemška maša. Organistu je še posebej naročil, da se mora pri maši peti nemški. V nedeljo jutraj je slovenska učiteljica, ki je vodila mladinsko cerkveno petje, zaprosila g. dekana na dovoljenja, da sme šolska mladina peti s sošolcem — prvoobhajancem, G. dekan pa ji je to skromno prošnjo odločno odklonil in še očital učiteljici, ki ga je vljudno prosila, da je netaktna in brezobzirna. To se sliši tako, kot če čitamo poročila iz Italije, samo, da je vsa zadeva še bolj žalostna, ker se godi na naših tleh. Ker pa je bilo slovensko petje na koroški prepovedano, so otroci zapeli kljub temu v sredi cerkve, kar je dalo neki učiteljici drzavne narodne šole v Kočevju, ki je Nemka, povod, da se je ob to spodtaknila, rekoč, da to ni bilo umestno.

Ni pa to edini slučaj, ko se je prepovedalo oziroma preprečilo slovensko petje v kočevski cerkvi. Pri vseh slovenskih mašah, se po odločbi knezoškofijskega ordinarijata sme peti berilo in evangelij v slovenskem jeziku, le v Kočevju se to ne sme. O Veliki noči je tukajšnji g. kaplan pri slovenski maši ob 10. uri pel evangelij v slovenskem jeziku. Ob 10. uri je vsako nedeljo slovenska maša. Slovenski evangelij je vzbudil pri Kočevjarjih, posebno pa pri g. dekanu Erkerju, vihar ogorčenja. Da bi se evangelij v kočevski cerkvi ne mogel peti v slovenskem jeziku, je g. dekan na Vnebohodi in na Binkoštoh nedeljo slovensko cerkveno opravilo prenesel ob 10. na 9. uro, ko je v cerkvi nemška maša.

Vsa slovenska javnost v Kočevju je razumljivo pod vtisom kraterja naših najsvetejših pravice silno razburjena. Komentarji, ki se slišijo v nacionalnih krogih, so izredno ostri in splošno mnenje je, da se morajo te netaktnosti, ki žalijo najsvetejša čustva vsega nacionalnega jugoslovanskega življa, nemudoma odpraviti in da se mora gonja, ki so jo začeli tukajšnji Nemci proti slovenski duhovščini, nemudoma prekiniti. V slučaju, da se slovenskim zahtevam ne bo ugodilo, se bo začela akcija — za prestop vse zavednih Jugoslovenov v pravoslavje.

Navedeni dogodki, ki nam v tako žalostni sliki podajajo položaj našega življa v Kočevju, kakor tudi splošno ponašanje kočevskega življa napram prebivalcem jugoslovanske narodnosti, nam vsiljujejo vprašanje: Kdo je temu kriv? Iz vsega tega tudi razvidimo, da je vedno bolj občutno potrebna enotna nacionalna fronta, ki bo vsak poizkus tlačenja naših pravic znala že v kali zatreti. Na delo torej vsi oni, ki hodite po Kočevju in ste nacionalisti, vsi v boj za zaščito jugoslovanstva.

Zagorje

Minulo je že nekaj tednov od onih vse prej kot lepih prizorov, ki so se vršili na Lokah pri Zagorju in katerih junak je bil gospod, ki mu pripada pred Bogom in ljudmi odgovorno dušno pastirstvo za vse prebivalce Lok. Vendar merodajni činitelji niso — menda — pokrenili še ničesar, da bi se posvečenega človeka, ki je ponovno dokazal, da mu po vseh aferah in aferičah vsekakor ne pritiče to mesto, spravi v kak drug kraj pod nadzorstvo višje instance.

Nismo ozkosrčni, vendar, če je v tem slučaju prizadeta naša mladina, katere vzgojo si ta človek lasti kot nekaj patent, potem je vsaka popustljivost in vsako prizanašanje nedopustno. Na misel nam prihaja oni svetopisemski izrek o mlinskem kamnu. Toda tu ni govora o navadnem človeku, tu imamo prestopce — milo rečeno — človeka, v katerega je uprtih skoro vsak dan nešteto oči mladih src, od katerega pričakujejo vsega, kar so od dušnega pastirja pričakovati upravičeni.

G. Vodušek, ali ste premislili, ko so se vam vinski duhovi izkadili, kaj se je moralo dogajati v srcih malih, ki so Vas videli in opazovali. Dasi so še majhni, so vendar vedeli, da gospod ne delajo prav, kar delajo. Verjemite nam, da bi vsakdo po sličnih epizodah pobral šila in kopitac in odšel s prvim vlakom dalje, s trdnim sklepom, da začne v drugem kraju, tako, kot se gospodu spodobi.

Zdi se nam, da tudi po teh dogodkih ne misli še začeti drugače, z oljčno vejico v roki in z ljubeznijo do prav vseh rimokatoličanov na Lokah, zaradi tega nam bodi dovoljeno, da vljudno prosimo gospoda župnika Markeža, naj nam oprost, če nismo mogli molčati, kakor je on to želel, naj bi se vse zaenkrat potlačilo. Prepričani bodite, g. župnik, da si čisto gotovo prav vsaj Ločani žele v svoji sredi dušnega pastirja, ki bi bil res dušni pastir, ki bi ljubil vse enako naj bo to člane Sokola (g. Vodušek jih je zmerjal in pehal, ko so hotele tri Sokolice v božji hram; otrokom iz »Vrtca« je prepovedal posejati zadnje sokolsko prireditev na Lokah) ali kogarkoli drugega. O g. Vodušku se po njegovih dejanjih in izjavah kaj takega ne more nikdar reči, kaj še trditi.

Da bi Sokoli ne bili verni, pač nihče ne more trditi. Poglejmo samo malo širom naše domovine in videli bomo, da so Sokoli prav tako verni, kot vse ostalo ljudstvo, samo duhovniki morajo imeti take, ki Sokolov ne pehajo in ne odvrtačo od sokolskih nastopov. Radovedni smo, kdo dela Bogu ljubše, ali oni, ki seje ljubezen med narodom, blagoslavljaja sokolske prapore in hrame, ali tisti, ki dela tako proti Sokolom, kot g. Vodušek.

H koncu še tole: Mogoče bo g. Vodušek poskušal kjerkoli govoriti, da nas bo tožil.

U toku skupnog delovanja manualne i duševne sile čoveka pri proizvodnji, je neprestano padao uvlj volje naravi u korist upliva čovekove volje, veće duševne sposobnosti stvaraju pomoćna sredstva pri proizvodnji, stvara se takozvana »Tehnika«, čovekova volja upravlja skoro potpuno njegovim življenjem, veća sila imade sada podređeni minimalni upliv. Skup manualnog i duševnog rada čoveka s pripomoći tehnike pri proizvodnji, onemogućava svaku bedu i glad usled premalene proizvodnje — proizvodnja u svoji suštini nemože biti uzrok današnjeg teškog stanja. Sa porastom tehnike, koja u svoji suštini predstavlja jedno pozitivno, apsolutno ali neutralno dobro za čovečanstvo — raslo je pučanstvo, rasla je potrošnja, poboljšavao se je život svakoga čoveka, svaki delavoljan čovek mogao naći zaposlenje i zaradu, svatko je birao svoje zanimanje po svoji vlastiti volji, sve industrije i poljoprivreda napreduju, te sve znanstvene i socialne institucije — dakle samo napredovanje. To je bilo u doba kada je tehnika neprestano ali postepeno napredovala, kada su se poteškoće same od sebe svladavale i nisu imale nikakvih kobnih posledica za pojedine narode. Pri neprestanom ali skokovitom napredku tehnike vidimo jednu potpuno drugu ali žalosnu sliku — pri napredovanju tehnike pada proizvodnja, pada potrošnja, delavoljni ljudi ne dobivaju zaposlenje niti zaradu, zvanja se ne biraju po volji već po mogućnosti uposlenja — nezaposlenost neprestano raste, nazaduju industrija i poljoprivreda, socialne i kulturne institucije, dakle neprestano nazadovanje na svima crtama u svima pogledima kod svih naroda i kod svih država, ali se tome nazadovanju ne vidi niti konca niti kraja. Dalje prih.

Že v naprej izjavljamo, da bi nas to le veselilo, bomo vsaj lahko govorili, kar javno pišati — res ne moremo.

Za procesijo sv. Rošnjega Telesa je visela državna trobojnica tudi s sokolskega doma, da jim ne bo kdo podtikal brezbožništva. Tudi bivši socialni demokrat g. Melhijor Cobal je letos okrasil in razsvetlil svoja okna za procesijo, dasiravno tega dosedaj še nismo opazili. Prav je tako.

Hrastnik

IZ DELOVANJA »MALEGA ČLOVEKA«

Gospod narodni poslanec, katerega izvolitev so omogočili in jo podpirali tudi nekateri sedanji »ultra« nacionalisti, je začel v zadnjem času borbo proti NSZ, katera ga vsled svoje moči silno bode v oči. Poleg NSZ pa mu je kot »vnetemu« Jugoslovenu in nacionalistu, kar rad o sebi trdi dotični gospod, posebno pri srečanju s sokolsko organizacijo. Imenovani gospod daje sebi legitimacijo ter trdi na javnih zborih, da brat Gangl ne spada v Sokolstvo, ker ima nemško ime. Po njegovem mnenju bi moralo Sokolstvo, ako bi hotelo biti res jugoslovensko, pustiti tudi Tyrša in njegovo idejo. To so res kolosalne ideje tega tvorca »mlade garde«. Svetujemo pa gospodu poslancu, naj bo v svojem brezprogramskem delu bolj previden, da ne bo doživel še več javnih nezaupnic kot se mu je to zgodilo zadnjič v Hrastniku. Zato svetujemo gospodu, ki trdi, da se mu pretaka po žilah kri celjskih grofov, naj pusti na miru NSZ in Sokolstvo, ker si bo tu sigurno brez haska polomil zobe. Mnogo bolj pametno stori, da si ustanovi svojo »mlado gardo«, v kateri pa ne vemo, kdo bo smel govoriti, ker so po njegovih izjavah vsi oni mladi ljudje, ki se upajo nastopiti proti njemu smrkavci in mlečnozobeži, katerim ne pustj do besede. V nadalje se s tem malim borecjem ne bomo več bavili.

IZJAVA

Z ozirom na govorice, ki se raznašajo po Hrastniku, da je krajevna organizacija Narodne Odbrane intervenirala za g. Ivana Widovtza, da bi še nadalje ostal v Hrastniku, izjavlja podpisani odbor, da so vse te vesti neresnične, ker nima Narodna Odbrana popolnoma nič skupnega z imenovanim gospodom. Obenem izjavlja podpisani odbor, da nima nihče pravice govoriti v imenu organizacije razen odbora, ki pa obravnava vsa važna vprašanja na odborovih sejal.

Odbor krajevne organizacije NO Hrastnik.

Rečica ob Savinji

BILO SREČNO

Poročila sta se Kolar France, šolski upravitelj v Rečici ob Savinji in Majerholdova Marija, učiteljica v Bočni. Našla sta se dva nacionalista, ki sta že dosedaj vsak za sebe delala ne samo v šoli, marveč še mnogo več izven šole ter posvečala vsak svoj prosti trenutek vzgoji naše mladine. Združena bosta delala gotovo še intenzivneje in širila jugoslovansko miselnost med ono mladino, ki je zato miselnost tako dostopna, če ji jo vcepilajo ljudje, ki si znajo pridobiti ljubezen mladine. Ko čestitamo obema in jima želimo mnogo sreče in zadovoljnosti v skupnem življenju, želimo sočasno, da bi se našli čim večkrat pri skupnem delu.

„POHOD“ živi samo od naročnine!

PREVRAT NA BOLGARSKEM

Junjska vlada v majniški izdaji

19. maja je doživela Bolgarija prevrat — nekravavo revolucijo, ki ji je vse naše časopise posvetilo mnogo pozornosti. Nekaj misli o tem prevratu je v Pohodu podal že »Boris S.«. Vendar pa, ker se zdi, da so bili vesti o spremembi v Bolgariji, ki so jih prinesli naši časniki radi njihove v početku slabe obveščenosti, mnogo preveč optimistične, vsaj kar se tiče odnošajev med Bolgarijo in Jugoslavijo, se mi zdi potrebno vse prevrat postaviti v luč analognega dogodka, ki se je izvršil v Bolgariji pred 11 leti.

Skupina »Zveno« in njeni pripadniki

9. junija 1923 l. je bil izvršen v Bolgariji današnjemu sličen prevrat, ki je zrušil Stambolijskega in njegovo vladò, sredi njenega dela za obnovo države po katastrofi svetovne vojne. Prava organizatorja tega prevrata sta bila g. Kimon Georgijev in general g. Damjan Velčev.

Devetounijski prevrat je imel za Bolgarijo težke posledice. V notranjem življenju mu je kmalu sledil popoln kaos, kateremu je mnogo pripomoglo delo makedonskih emigrantov, ki so postal faktor, s katerim je moral računati vsak uvideven politik. V zunanji politiki je spravil ta nesrečni prevrat Bolgarijo na politično linijo Italije, ki je za plačilo izdatno podprla »Makedonce« pri njihovem poslu.

Popolna politična svoboda je bil najboljši medij, s katerem se je moglo razvi-

Apel Omladine Narodne Odbrane

Nemška ofenzivnost čimdalje bolj teži na severni del naše domovine. S sistematičnim delom Südmarke in Schulvereina se germanski vpliv na naši severni meji vedno bolj odraža v našem narodnem življenju. Nikakor ne smemo mirno gledati tega pojava ter čakati na bolj očitne pojave germanizacije. Ne! Zadnji čas je, da zajezimo to mirno pa vztrajno akcijo naših sosedov. Ped za pedjo pridobivajo na terenu, toda če bomo čakali še dolgo, bo težko popraviti to, kar smo s svojo malomarnostjo zamudili, kajti uspehi Südmarke in Schulvereina so napoved našega pogina. Vedno ponosneje dvigajo glave, svesti si, spričo naše indolence, sigurne zmage.

Omladina Narodne Odbrane smatra zvesta načelom svojih predvojnih osnovateljev borbo proti razdiralnemu delu Südmarke in njej sličnih organizacij za svojo sveto dolžnost in je zato pokrenila v vsej Dravski banovini nabiralno akcijo knjig. Sistematičnemu delu nemških organizacij hoče postaviti nasproti sistematično narodno obrambno akcijo. Njen namen je dvigniti obmejno prebivalstvo v gospodarskem in kulturnem oziru ter mu vcepiti narodno zavest, da bo potem narod sam odbil vse poizkuse raznarodovanja. To delo pa zahteva mnogo vztrajnosti in podporo vse naše narodno čuteče javnosti.

Letos v šolskih počitnicah bo ustanovila, kot prvo delo, 10 potujočih knjižnic v krajih ob naši severni meji. Tej akciji bodo sledile druge in to predvsem praktični tečaji gospodarskih, nacionalnih tem. Vse delo se bo vršilo sistematično in vztrajno.

Dolžnost naše javnosti je, da podpira delo omladine ter jim daje na ta način pobudo k še vztrajnejšemu delu. Prav za to knjižno akcijo potrebuje omladina Narodne Odbrane največ podpore in zato se obrača tem potom na vso našo nacionalno javnost, da daruje vse odvisne knjige, ki so primerne za čtivo našega obmejnega naroda, za to akcijo. Vse knjige in darovi naj se pošljejo na Banovinsko starešinstvo Omladine Narodne Odbrane v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6-I. Zadostuje dopisnica.

Jugoslovani! Naš narod ob meji in omladina Vam kliče! Na slogi in zmagi!

Banovinsko starešinstvo Omladine Narodne Odbrane.

Službene vesti

Občni zbor Oblastnega odbora Narodne Odbrane v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 24. junija t. l. ob pol 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Občnega zbora se morajo udeležiti vsi izvršilni člani NO.

Redni letni občni zbor krajevne organizacije Narodne Odbrane Ljubljana-mesto bo v petek 15. junija t. l. ob 20. uri v predavalnici Zveze kulturnih društev v Ljubljani, Kongresni trg 1 II.

Občni zbor krajevne organizacije Narodne Odbrane Zagorje ob Savi in javno zborovanje bo v nedeljo 17. junija t. l. dopoldne. Kraj in čas objavimo v prihodnji številki

stvo sestavljeno iz dva bitna nenadomestiva dela t. j. iz proizvodnje i razmene dobara. Što je to proizvodnja? Proizvodnja je u svoji suštini skup manualnog i duševnog dela ljudi pri menjanju, rastavljanju i stavljanju te premeštanju na zemlji postojeće materije s ciljem, da se postigne jedna tvorevina, koja čoveku omogućuje i olakšava življenje.

Ako pogledamo tok tega skupnog manualnog i duševnog rada ljudi pri proizvodnji, znamo, da je pred hiljadama godina bio taj skup veoma malen, da su ljudi živeli od onoga, što je priroda po svoji vlastiti volji dala, da su gladne i site godine bile odvisne samo do volje prirode, a nikako od volje čoveka — vjs maior — veća sila je vladala čovečjim življenjem. Sledile su neprestane selidbe pojedinih naroda usled bede i gladi, jer je proizvodnja bila premalena. Još pred 100 godina svi narodi bez razlike su imali velikog straha od porasta pučanstva, jer su bili na temelju stvarnosti uvereni, da se povećano pučanstvo neće moći prehraniti usled premalene proizvodnje. Faktat je, da su tada svi ljudi radili, ali ipak je bilo i gladnih godina. N. pr. Nemačka je pred 100 god. imala 25 milijona stanovnika, te je bila čisto agrarna država, te tadanjji vođeci ljudi su strahovali, kako će prehraniti Nemačka svoje pučanstvo, koje će za 100 godina iznositi 50 milijona. Bojazan svih naroda pred 100 godina, da usled premalene proizvodnje neće moći prehraniti povećano pučanstvo, nije se ispunio — na sreću ljudi, koji danas žive, ali nemože danas čovečanstvo i današnja kultura brojiti sebi u čast, da ipak danas vlada beda, ali ne usled premalene već usled prevelike proizvodnje, tako da ironija nemože biti veća.

Dr. I. Lah:

Državlanska vzgoja v Češkoslovaški

(Nadaljevanje)

Državlanska vzgoja na ljudskih in meščanskih šolah.

In zopet sva hodila po onih ozkih starinskih malostranskih ulicah med častiljivimi plemiškimi palačami, kjer so nastanjena sedaj razna poslaništva, in med masivnimi ozkimi meščanskimi hišami, kjer se skrivajo zadnji ostanki staropražskega življenja.

»Ravno o pravem času je prišla vojna,« sem rekel Strakatemu, »še nekaj časa in bilo bi uničenih nešteto teh zgodovinskih stavb. Tudi te palače bi bile začele propadati, ker bi jih gospoda ne mogla več rabiti in vzdrževati. Tako so se rešile o pravem času.«

O tem sva se prepričala tudi na stopnicah in hodnikih, ko sva iskala oddelek za ljudsko in meščansko šolstvo. Vidi se, kako je bilo treba staro poslopje prilagoditi za moderne urade. Prav moderni seveda ti uradi tudi sedaj niso. A Praga bo na ta način ohranila mnogo onih zgradb, ki tvorijo »kamenito bajko« ob Vltavi.

Ko sva srečno našla stopnice in hodnik in tudi številko vrat, kamor sva bila namenjena, sva morala čakati, kar na hodniku brez stolov in klopi ni prijetno. Dasi sva bila javljena že prejšnji dan, nisva prišla takoj na vrsto, ker sva ponižno čakala pred vrati. Gosp. vrhni rada dr. Kepřta, šef pedagoškega oddelka, se nama je potem opravičil, češ, da ni vedel, da sva midva pred durmi. Po vsej zunanosti pravi šolnik, je takoj razumel, kaj je njegova dolžnost. Ko sem mu pojasnil, kaj želim izvedeti, je takoj začel:

»Radi bi spoznali napake, ki smo jih pri tem pouku delali mi, da bi jih ne bilo treba delati vam. Imate prav. Delali smo napake, vsi, vsi. Jaz sem bil osem let dež. šolski nadzornik, torej imamo o tem mnogokušenj. Naša prva napaka je bila, da smo šli na delo brez priprave. Mislili smo, da pojde to samo po sebi. To se tako zdi, ko gre takorekoč za samo po sebi razumljivo stvar. Učiteljstvo se je vrglo na delo, ne da bi prav za prav vedelo, kaj naj počne. Občanska vzgoja! Kaj spada k tej vzgoji v primeri z drugimi predmeti? Tako je trenutno nastala zmeda. Ne pozabimo, da je bilo to takoj po vojni, ko je bilo itak polno novotarij. Morali smo torej prirediti nekaj počitniških tečajev in nadzorniki so skušali pomagati z navodili in nasveti. Začeli smo o tem obširneje pisati in izdajati poseben list. Potem so strokovnjaki poskrbeli za učne knjige. Danes je vse v redu, in smo z uspehi prav zadovoljni. Izkazalo se je tudi, da smo že iz početka določili preveč časa za ta predmet. Dve uri na teden. Učiteljstvo je bilo v zadregi, ker je bilo premalo snovi. Poleg tega se je snov ponavljala. Zato smo potem določili le po eno uro na teden in smo prva dva razreda razbremenili. O vsem tem boste našli podatkov v naših učnih načrtih za osnovne in meščanske šole. Zdaj imamo na učiteljskih vse pripravljeno in gre pouk lepo od

rok. Lahko se prepričate na katerikoli praški šoli.«

»Baš to sem hotel prositi.«

»Čakajte, takoj se dogovorim z mestnim šolskim svetom.«

Po kratkem telefonskem razgovoru je bilo določeno, da naj se v soboto dopoldne oglasimo na praškem magistratu.

Nehote nas je pogovor nanesel na novo pedagoško oz. učno reformo, ki je bilo zaradi nje v vsej Pragi mnogo razburjenja, to je t. zv. globalna metoda — nekaj ameriški način začetnega pouka v čitanju in pisanju. Na to nepotrebno novotarijo, ki nima za slovanske jezike nikakega pomena, se je slišalo zadnje leto povsod mnogo opazk in dovtipov. Tudi po časopisih so se cele mesece vlekale dolge debate in polemike. Večina učiteljsva je bila proti nji, a nekaj strokovnjakov, ki hočejo biti svetovni za vsako ceno, se je borilo za to reformo. Čehi se radi ponašajo, da ne zastajajo v ničemer za svetom. A to hlastanje po svetovnosti ima tudi svoje senčne strani. Bodimo predvsem svoj! Vsak narod ima svoje razmere in svoje naloge. Mi, Čehi in Poljaki imamo toliko svojih lastnih in skupnih nalog, da imamo z vsemi dela dovolj za vso sedanjo dobo. Med temi nalogami je državljanska vzgoja temeljna potreba našega sedanjega in bodočega življenja.

Tako smo razgovarjali o gosp. svet. dr. Kepřtu, ki je bil prav vesel, da hočemo tudi mi nastopiti po prave državne vzgoje in da nam je mogel o tem dati svoje nasvete.

Državlanska vzgoja izven šole.

Že pred vojno smo imeli Čehi sijajno organizirano svoje prosvetno delo. »Svaz osvetovy« (Prosvetna zveza) v Pragi je združeval v sebi vsa prosvetna društva in nudil svojim članom pomoč s knjigami, predavanji, diapozitivi itd. Po vojni je to delo podprla država na ta način, da ima poseben oddelek na prosvetnem ministertvu, ki mu načeluje dr. Matula.

V drugem nadstropju stare palače naju je sprejel dr. Matula takoj, ko je bil gotov z neko deputacijo, ki je reševala vprašanje nekkih čeških filmov; češki filmi vabijo čim dalje bolj tudi tuje odjemalce. Skozi okno se nam je nudil nenavadno krasen razgled na Hradčane in videlo se je, da je tudi dr. Matula eden onih oboževalcev stare Prage, ki jih je precej med Čehi, da varujejo in čuvajo nje staro krasoto. Ob enem se je videlo, da je to mož modernih nazorov. Po vseh zunanostih in nastopu eleganten mož. Tudi njegova beseda je bila jasna in izrazita.

»Naša vlada dela na prosvetnem polju skupno z Masarykovim »Zavodom za ljudsko vzgojo«. To je bivši »Svaz osvetovy«. Ne pozabite, da moramo kot vlada kazati enako skrb za vse dele naše republike, torej za nemški in madžarski del prav tako kot za češki in slovaški del. Seveda zahtevata Slovakijska in Podkarpatska Rusija več prosvetnega dela nego Češka in Morava.

skupina, v tretjič deklarira svoj program, toda topot bolj oprezno.

Seveda so odslovljene vse važne politične, upravne in vojaške osebnosti, ki ne mislijo tako, kot g. Georgijev. Na njihova mesta pridejo zanesljive osebe, ki po svojih načelih ne divergirajo z miselnostjo Georgijeva.

Osebnosti

Ministrski predsednik Kimon Georgijev, minister financ Peter Todorov in minister prosvete Janaki Molov so sodelovali že v devotojunijskem prevratu, kar je važno povdariti, če hočemo pravilno klasificirati njihovo politično orientacijo. General Peter Midilev, novi notranji minister, je veliki mojster bolgarske Framasonke lože in predsednik udruženja bolgarskih rezervnih oficirjev. Minister narodnega gospodarstva je gospodarski strokovnjak, Krsta Bojadžijev.

Prve odredbe nove vlade

Ne more biti govora, da bi se vlada držala ustave, ker pomeni že prevrat sam na sebi protiuustaven akt. Toisto je dovolj jasno povdaril Georgijev: »Ustava nam ne more biti zapreka v niti eni naši iniciativi. Drugi naj gledajo ali je naše konstruktivno delo v soglasju s formalnimi odredbami ustave.« Jasno, da vse to pomeni konec političnih strank. To so prav dobro izprevideli zemljedejci in so takoj proglasili svoje organizacije kot strokovne, kar povsem soglašajo z doktrino Stambolijskega.

Tam so posebne razmere, ki jih moramo upoštevati. Vse to delo vrše nešteta društva, ki jih imate naštetje v posebni knjigi, ki vam jo bo dal »Prace a cile naše lid. vychovy«. Ogromno delo vrše naše politične stranke. Konkurenca med narodnostmi in strankami pospešuje prosvetno delo. Tako bi bila vlada pravzaprav razbremenjena. A mi hočemo pri tem delu vendar imeti svojo besedo baš zaradi državljanske vzgoje. Pomagamo, kjer je potreba, nadziramo in skušamo paralizirati slabe vplive. Sredstev nam ne manjka. Poslužujemo se kar najmodernejših. Knjižnice imamo danes urejene po občinah, kot določa zakon. Predavanja vršimo z diapozitivi in čim dalje bolj s filmi. Vse to oskrbuje »M. L. Ustav«. Mi stojimo v ozadju in dirigiramo. Kot vladni organ smo na razpolago vsem. Tudi Nemci lojalno priznavajo našo skrb za prosvetno delo. Madžari so bolj pasivni. Naš aparat je ogromen. Hočemo, da je vsa naša republika kar na najvišji stopnji prosvete. Proslave državnih praznikov in zgodovinskih dogodkov nam dajejo priliko, da širimo med maso državno misel. Seznam naših serij diapozitivov in filmov vam najbolj priča, kako vršimo svoje delo.

»To so nazori prezidentovi,« mi je pošepetal Strakaty, ko je dr. Matula za trenotek odšel v sosedno sobo. Res, videlo se je, da šef za ljudsko vzgojo v ničemer ni hotel poudariti, da bi republika kakorkoli hotela potujčevati kak narod, ki biva v državi, samo državljansko hoče vzgajati vse, in s tem pridobivati vse za republiko. Prava prosveta tudi v tem oziru dosega uspehe. Res skušajo drugi z enakim delom delati proti republiki — a realne razmere vendarle zmagojuje nad tujo agitacijo. Delo zahteva ogromnega aparata, ki raste od dne do dne. Kino vrši pri tem važno vlogo. Takozvani kulturni filmi, ki so pri nas še tuji in redki, so tam na dnevnem redu. Seveda so posvečeni predvsem državljanski vzgoji.

»Tu je samo urad, ki vodi, aparat boste videli v »Zavodu za lj. vzgojo«, pa tudi tam je samo centrala. To je isto, kot če bi videli električno centralo. Kako deluje, bi spoznali šele, ko bi gledali z elektriko razsvetljene vasi. Tako je z našim prosvetnim delom. Tu prav za prav ne vidite nič. Tam zunaj, tam se to pozna. Pravi državljanski duh — se zdi — dobiva vključ vsem neugodnim vplivom vedno več trdnih tal med prebivalstvom vseh vrst in jezikov.« Zahvalila sva se gosp. dr. Matuli za informacije, ki so bile nama podane v tako izbrani obliki.

Povabil naju je, da si ogledava »Masarykov lid. vych. Ustav« in sva se poslovila.

Državlanska ura v šoli

V soboto dopoldne sva se zglasila na šolskem oddelku praškega magistrata. Kot vedno je bilo tudi ta dan na »radnici« živo, saj vsak dan obiskujejo tuji iz vse Evrope praške zanimivosti in med vrste zgodovinske praške posebnosti spada slavni stari magistrat. Pred magistratom so ljudje prav kar ogledovali razstavljeni spomenik za grob čeških legionarjev na pariškem pokopališču.

Ker je bilo še nekaj časa, sva stopila v veliko poslopje mestne knjižnice, kjer sva si ogledala »Citalnico za mladino«. To je prav lepa vzgojna naprava. Krasna ve-

lika dvorana, po polih knjige, — vsekar premore najlepšega češka mladinska literatura, ki je zelo bogata, — po dvorani stolčki, tam sede mali čitatelji in čitajo knjige in mladinske liste, ki leže na mizah. Tudi vzgoja državljanov. V istem poslopju je lutkarsko gledališče, ki vrši isto tako važno nalogo v umetniški in državljanski vzgoji mladine. Pa o tem pozneje.

Ker je bil gosp. svetnik Jerolimek zadržan, naju je sprejel njegov namestnik; odpeljali smo se v Košife, praško predmestje še onstran Smichova. Tam je baje na šoli ta dan državljanski pouk na vrsti. Najin spremljevalec je naju opozoril še na dve strani, ki si jih morava ogledati, to je: državljanska vzgoja brezposelnih in državljanska vzgoja na reformni meščanski šoli v Nuslih. Oboje me je seveda zanimalo.

Na mešč. šoli v Košifih so imeli ravno teden snage, kar so pričali napisali po stenah. To so t. zv. šolski tedni: teden knjig, teden nar. pesmi, teden rdečega križa itd. Slike na stenah govore o češki zgodovini in bojih za svobodo. Napis opozarja na državljanske in družabne dolžnosti. Gospa ravnateljica Brožova naju je z veseljem pozdravila. Odvedla naju je v 3. razred meščanske šole. Šolska soba je imela vse priprave za predavanje z diapozitivi, za film in za radio. Vse to sodeluje danes pri pouku. Začel se je razgovor o človeku, naravi, državljanu in družbi. Gospa ravnateljica je trdo držala vez med predmetom in razredom. 50 mladih glav je sledilo razgovoru. Pouk je bil brez učne knjige. Začelo se je s tem, koliko je razred nabral za Rdeči križ ta teden. Zakaj moramo sodelovati pri tej organizaciji? Kako je organizirana človeška družba? Primeri iz narave. Praktični izgledi iz življenja. Kaj prinaša prihodnji teden s seboj? Smetanove slavnosti. Kaj veste o Smetani? Kje ste slišali njegovo godbo? Ali ste že vsi videli »Prodano nevesto«? Dajejo jo v filmu po 2 Kč. Boljše jo je poslušati v Nar. divadlu. Tam stane prostor 4 Kč. Kje izvedemo, kako se vrše proslave? V listih. Kaj so listi? Kaj moramo tam čitati? Zdaj se začne izleti. Kam pojdemo? Kakšne dolžnosti imamo do narave? Zakaj moramo paziti na tujo lastnino? Do kam sega naša last? Naša domovina. Država... itd. To je vzgoja državljanov z enega stališča. Vsa ura je bila živa in polna zanimanja. Otroci sami so se zavedali, da je to državljanska ura.

To so torej ure občanske vzgoje. Bolj razgovor ko pouk. Vsak si jih prilagodi po svoje. Tedaj se vrši lahko razgovor o knjigah in o važnih sočasnih dogodkih, učenci deklamirajo in predavajo, sploh je to vzgoja k samostojnosti in aktivnosti. Mladina zna te ure prav ceniti in se v njih res vzgaja za bodoče občane in državljanje. Čas sam ustvarja program.

Zahvalila sva se mladini in gosp. ravnateljici za trud in odšla.

»Marsikdaj bi bil celo jaz v zadregi z odgovorom,« je omenil prijatelj Strakaty, ko sva se vračala proti mestu, kjer sva videla dolgo fronto pred mestno hišo, fronto brezposelnih delavcev, ki so čakali na tedensko podporo. Premagati to fronto, ki se zbira po vsej Evropi, je prva velika naloga prava nove državljanske vzgoje.

(Nadaljevanje.)

VPRAŠANJE

Ogibali smo se doslej skrbno vsake besede o organizaciji Boj in njenem delovanju ter nismo dali nobenega povoda dvomiti o naši popolni nevtralnosti. Imamo sicer točno poročila o raznih dogodkih, ki so se izvršili o priliki raznih zborovanj Boja, upali smo pa vedno, da so to le začetne nevspešnosti in da bodo v Boju organizirani dobri nacionalni močje slej ali prej napravili red. Te nacionalne elemente v Boju opozarjamo na nekatero čudne pojave.

O priliki zborovanja na Zalostni gori pri Preserju je bil med reditelji tudi član Sokola, ki je imel na rokavu rediteljski znak Boja, v gumbnici pa Sokolsko značko. Po enem izmed prirediteljev je bil opozorjen, da to dvoje ne gre skupaj, da naj torej od strani Sokolsko značko, če hoče biti reditelj Boja. Posledica je bila, da je Sokol odstranil rediteljski znak Boja in se ni udeležil zborovanja.

Iz drugega kraja nam poročajo, da se je član in viden delavec Narodne Odrbane pripravil pripravljemu odboru Boja. Dobil je odgovor, da bo sprejet le pod pogojem, če izstopi iz Narodne Odrbane.

Ta dva primera govorita več kot vsi govori onih voditeljev, ki propagirajo ljubezen do kralja in domovine, govore o 6. januarju 1929. in o jugoslovanskem nacionalizmu, pa govore očividno gluhim ušesom. Pri nas sta možni le dve fronti, jugoslovanska in separatistična. Kdor misli, da bo pridobil prave, zagrizene klerikalce za jugoslovansko idejo, ta se moti. Tega ne bo dosegel niti tedaj, če bo opeval katoliško vero in našo duhovščino ter se boril za slovenski jezik in slovensko kulturo. Brez linije ni zmage.

Ta njihova poteza je dobra zato, ker je pričakovati, da bo tudi Bolgarija prav kmalu postala korporativna država — mogoče po rimskem vzorcu? In v teh korporacijah si skušajo zemljedelci zagotoviti svoj vpliv. Vprašanje je le, kako jim bo to uspelo.

Značilen za postopek vlade je razpust koncentracijskih taborišč makedonstvušičih. Izgleda, da so bile prve vesti o preganjanjih VMRO jako pretirane. Ni namreč izključeno, da so prišli baš sedaj za makedonstvušiče zlati časi. To je tembolj verjetno, ker se zdi, da vendarle stoji za prevratom Cankov, po svoji novi orientaciji bolgarski nacionalni socialista, velik zaveznik makedonskih banditov.

Usoda nove vlade pa je bolj kot jasna, če upoštevamo, da so pri delu za »obnovo« Bolgarije le stari politiki. Malo je verjetno, da je današnji Georgijev kaj drugega kot tisti iz l. 1923. Povsod se je pokazalo, da je stara generacija nezmožna preporoditi Evropo. Gibanje, ki se naslanja samo na stare, čeprav izvrstne ljudi, je obsojeno na smrt, ker nima bodočnosti. To bridko resnico bi se bili Bolgari lahko naučili pri svojih najbližjih sosedih, Jugoslaviji.

»Bojan S.«

Imamo podjetja, ki dobivajo državne dobove, zaposlujejo pa izključno tuje inozemske moči